

ПЪРВА ГЛАВА

ТЕОРЕТИЧНИ ВЪПРОСИ НА КОРУПЦИЯТА

След усвояването на материала от тази глава вие ще знаете:

- същността и определението за корупция;
- основните теоретични школи и подходи при дефиниране на корупцията;
- съвременните подходи и виждания за корупцията;
- професионалната етика и корупционните нагласи при определяне същността на корупцията;
- класическия институционален модел за дефиниране на корупцията.

1.1. Въведение

Подходите, свързани с дефиниране на понятието „корупция“, представляват проявление на същността и специфичните характеристики на възприемането от обществото на негативните практики и явления. Разбирането на същността и значението на корупционните прояви намира израз във вредните последици и въздействие върху икономическия растеж, социално-икономическите характеристики, благосъстоянието и доверието в институциите. Ефектите от корупцията се изразяват в загубата на ресурси и неблагоприятни последици при формиране на културата и възприятието на обществото.

1.2. Същност на корупцията

Терминологията, свързана с дефинирането на корупцията, има дълбоки корени и се обуславя от културните различия и възприятия на обществото през вековете. Терминът „корупция“ обхваща широк кръг от човешки действия.

Развитието на обществото предполага не само напредък в положителен аспект, но и развитие на множество негативни явления и практики. Смисълът и значението на понятието „корупция“ се разглежда многоаспектно. Логично и естествено значението на думата „корупция“ се търси в древността и съответно се свързва с редица дейности.

Думата „корупция“ (от латинската „corruptio“) има много значения: гниене, съблазняване, унищожаване, нарушаване, фалшифициране, оскверняване на достойнството. Тук на преден план се извеждат негативните характеристики, очертаващи смисъла на понятието. Ако се разгледат по-детайлно и многоаспектно, смисълът и значението на корупцията се свързват с нарушаване на цялост и единство.

Представката „co“, използвана заедно с многообразието на глагола „rumpere“ (унищожавам, да се прекъсне, за да извърши престъпление, да се погази закон, да се прекрати договор), показва, че корупцията е действие с участието на няколко субекта.

Освен латинското „corruptio“, което означава „подкуп“, „корупция“, глаголят „корумпиран“ означава „да подкупиш някой с пари или други материални блага“. В римското право думата „corruptio“ има смисъл „да се счупи, развали, унищожи, повреди, фалшифицира, подкопае“, както и значение като „съблазън, упадък, извращение, лошо състояние“.

Латинския термин „corruptio“ идва от два корена думите „cor“ (сърце, душа, дух, разум) и „ruptum“ (разваля, унищожаване). Понятието „корупция“, разгледано в по-широк смисъл, придобива смисъл и значение в разрушаване на социалното единство и проворизиране на неувереност в системата. Ето защо същността на корупцията не е в подкупването на длъжностни лица и само в тяхното обогатяване, но в нарушение на единството на социалната система, включително системата на държавната власт, както измяна на законните интереси на държавата. Корупцията като явление на практика се развива от създаването на институциите, като ефектът ѝ върху развитието варира в зависимост от условията в страната.